

Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์)

Volume 5 | Issue 1

Article 2

1993-04-01

ผู้หญิงกับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ

อรพรรณ ลือสุขวิชชัย

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuns>

Part of the [Nursing Commons](#)

Recommended Citation

ลือสุขวิชชัย, อรพรรณ (1993) "ผู้หญิงกับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ," *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์)*: Vol. 5: Iss. 1, Article 2.

DOI: 10.58837/CHULA.CUNS.5.1.2

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/cuns/vol5/iss1/2>

This Original article is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Nursing Science Chulalongkorn University (วารสารพยาบาลศาสตร์) by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

ผู้หญิงกับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำ

อรพรรณ ลือบุญวัชชัย*

สภาวะการเป็นผู้นำเกิดขึ้นได้หลายสถานการณ์ ตลอดช่วงชีวิตของการทำงานบุคคลจะต้องมีบทบาทภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบ ในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เมื่อใดที่บุคคลใช้ความคิด ตัดสินใจ เขาเริ่มแสดงบทบาทของความเป็นผู้นำบ้างแล้ว โดยทั่วไปในสังคมไทยความเป็นผู้นำมักจะถูกยกให้เป็นบทบาทของเพศชาย ในอดีตครอบครัวไทยโบราณ หญิงมักถูกอบรมสั่งสอนให้สงบเสงี่ยมเจียมตัว ทำแต่งงานภายในบ้าน ส่วนชายจะเป็นผู้ทำงานและดูแลกิจการต่าง ๆ นอกบ้านเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังคำกล่าวที่ว่า ชายเป็นช้างเท้าหน้าหญิงเป็นช้างเท้าหลัง ทั้ง ๆ ที่ในชีวิตจริงโดยบทบาทหน้าที่ที่ต่างกัน ทั้งหญิงและชายต่างก็มีบทบาทหน้าที่ที่จะต้องเป็นผู้นำในบางเรื่องที่แตกต่างกันไป และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันสภาพของสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากและรวดเร็ว เพศหญิงต้องทำงานร่วมกับเพศชาย แข่งกับเพศชาย และเป็นผู้นำเพศชายในบางเรื่อง

สังคมปัจจุบันเราพบว่า เพศหญิงทำงานได้เกือบไม่แตกต่างกับเพศชาย ในหน่วยงานหรือองค์กรเอกชน มีเพศหญิงเป็นผู้บริหาร เป็นผู้นำให้หน่วยงานหลายแห่งก้าวหน้าได้ไม่แพ้เพศชายหรืออาจดีกว่าเพศชายเสียอีกในบางลักษณะงาน ในบางประเทศมีผู้นำหญิงบริหารประเทศ เป็นประธานาธิบดี เป็นนายกรัฐมนตรี เช่น ประเทศอังกฤษ เคยมีนายกรัฐมนตรี

เป็นเพศหญิงบ่อยครั้งในสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงหลายแห่งมีอธิการบดีเป็นเพศหญิงทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และมหาวิทยาลัยในประเทศฟิลิปปินส์ เป็นต้น แม้กระทั่งมหาวิทยาลัยไทย ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยทางการเมือง เช่นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ก็เคยมีอธิการบดีเป็นเพศหญิงถึง 2 สมัยติดต่อกันจากงานวิจัยเกี่ยวกับเป็นผู้นำและการบริหารการศึกษาของ โบลแมนและดีล (Bol man and Deal, 1992 : 328) ก็พบว่า ผู้บริหารในสถาบันการศึกษาของสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในเรื่องบทบาทหน้าที่และการทำงาน

บทความนี้พยายามจะนำเสนอ ข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัย การวิเคราะห์เชิงทฤษฎีทางจิตวิทยาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำ ตลอดจนแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำหญิงที่ควรจะเป็นในสังคมปัจจุบัน

คุณลักษณะที่น่าสนใจในผู้นำหญิง

จากการศึกษาเรื่อง พลังอำนาจของผู้หญิง (Woman Power) ของสมาคมจิตวิทยาสหรัฐอเมริกา (American Psychological Association) เรื่องเกี่ยวกับพลังอำนาจของผู้หญิง เพื่อพยายามหาทางกระตุ้นให้เพศหญิงมีการตื่นตัว และใช้พลังอำนาจทางการเมืองให้มากขึ้นในขั้นต้นได้ใช้วิธีศึกษา โดย

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การสัมภาษณ์ผู้บริหารหญิงที่ทำงานด้านการเมือง การบริหารและผู้นำระดับสูงของสหรัฐอเมริกา พบ ข้อมูลที่น่าสนใจว่า พวกเขาเหล่านี้สามารถทนทาน ต่อความกดดันต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี จากนั้นในปี 1988 นักจิตวิทยา ก็ได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงพฤติกรรม การปรับตัวของผู้บริหารหญิงระดับสูงและนักการเมืองหญิง โดยการสัมภาษณ์และได้ข้อมูลพอสรุปว่า

ในความคิดของผู้บริหารหญิงในระดับสูง โดยเฉพาะนักการเมือง ไม่เคยมองว่าสภาพปัญหาทางการเมือง เป็นอุปสรรคสำหรับเธอ เธอจะมองเห็น เฉพาะทางที่จะเป็นไปได้ในการทำงาน ในบางครั้ง อาจพบอุปสรรคบ้าง แต่มันก็จะถูกขจัดไปเมื่อถึง

เวลาทำงาน เธอรู้ว่าเธอสามารถทำในสิ่งที่เธอต้องการ ได้ (Gail Schoettler in *Woman in Power*, 1992 : 4)

ไดแอนน์ ไฟน์สไตน์ (Dianne Feinstein, 1992 : 8) ได้ศึกษาความสำเร็จของผู้บริหารหญิง โดยเลือก ศึกษาจากผู้นำหญิงที่เป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียง เพราะเขาเชื่อว่า นักการเมืองหญิงเป็นตัวแทนของ ความเป็นผู้นำ จากการศึกษาและสัมภาษณ์นักการเมือง และผู้บริหารหญิงที่ประสบความสำเร็จในการ เป็นผู้นำ ไดแอนน์ ไฟน์สไตน์ (Dianne Feinstein, 1992 : 7) ได้สรุปสมการที่น่าสนใจของความเป็นผู้นำ ไว้ว่า

ความเป็นผู้นำ	=	ความสามารถประจำตัว	+	ความก้าวร้าวที่สร้างสรรค์	+	พลังอำนาจของสตรี
(Leadership)	=	Competent Self	+	Creative Aggression	+	Woman Power)

ไฟน์สไตน์ (1992) กล่าวว่า ความสามารถ ประจำตัว (Competent Self) เป็นลักษณะประจำ ของบุคคลที่สำคัญที่สุด ที่ช่วยให้บุคคลมองเห็นทาง ที่เป็นไปได้ (Possibilities) มากกว่ามองเห็นอุปสรรค (Obstacles) แม้กระทั่งบางครั้งที่เราเริ่มมีที่ทว่า จะเกิด อุปสรรคขึ้น นักการเมืองหญิงผู้ประสบความสำเร็จ ก็จะใช้ความสามารถประจำตัวในการต่อสู้กับบรรยากาศ ที่เลวร้ายนั้น และดำเนินการไปตามทัศนะ (Vision) ของตน

คำว่าความสามารถประจำตัวนั้นเป็นคุณ- ลักษณะที่สำคัญที่สุด บาบารา กัลลาเกอร์ (Babara Gullagher) เธอเป็นสภานิติบัญญัติหญิงที่มีลักษณะ ผู้นำที่โดดเด่นเสมอมา เธอกล่าวว่าความสามารถ ประจำตัว (Competent self) ก็คือ ความรู้ที่เราคือใคร ตลอดเวลา มีความรู้สึกมั่นคงต่อตนเอง มีความเชื่อ มั่นในความรู้และความสามารถของตนเอง เราจะ ไม่รู้สึกหวั่นไหวต่อสถานการณ์ เหตุการณ์หรือบุคคล รอบตัวเลย หากเรามีความสามารถประจำตัวอันนี้

ในชีวิตประจำวันจะพบว่า บุคคลที่มีความ สามารถประจำตัวสูง ย่อมมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีความมั่นคง มีความกล้าหาญ ที่จะกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองสูงไปด้วย เพราะความสามารถประจำตัว นี้เอง ที่ส่งผลให้บุคคลเกิดความสำเร็จ ในการกระทำ สิ่งต่าง ๆ เมื่อบุคคลประสบความสำเร็จครั้งหนึ่งย่อม ส่งผลให้เกิดความมั่นใจ เชื่อมั่นในความสามารถของ ตน และสะสมความมั่นใจในความสามารถของตนเอง นี้เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ สามารถนำตนเองและผู้อื่นได้ บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ ที่มีความมีลักษณะของความมั่นใจในตนเองสูง กล้า ยืนหยัดต่อสู้ปัญหาและอุปสรรคด้วยตนเอง และไม่เคยมองงานหรือเหตุการณ์ข้างหน้าว่าจะเป็นปัญหา หรืออุปสรรคสำหรับตนเอง เขาจะมองเห็นทางเลือก ใหม่ที่เหมาะสมกว่าได้โดยเร็วเสมอ

ความก้าวร้าวที่สร้างสรรค์ (Creative Aggression) โดยทั่วไปคำว่า ก้าวร้าวหรือ “Aggression” มักจะถูก มองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปของ

การกระทำที่รุนแรงลักษณะของความก้าวร้าวมักถูกมองว่า เป็นลักษณะการแสดงออกของเพศชายมากกว่าเพศหญิง คนทั่วไปจึงไม่ค่อยนิยมชมชอบสตรีที่มีความก้าวร้าวนัก ในปัจจุบัน มีนักจิตวิทยาหลายท่านพยายามจะอธิบายว่า อารมณ์ก้าวร้าว นั้น เป็นสิ่งปกติ เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นได้ โดยทั่วไปความก้าวร้าว นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นการทำลายล้าง แต่สามารถเป็นไปในทางที่เป็นประโยชน์ได้หากรู้จักนำพลังของความก้าวร้าว นั้นให้ออกมาใช้ได้อย่างเหมาะสม และเป็นไปในทางที่สร้างสรรค์ ความก้าวร้าวที่สร้างสรรค์นี้จะมี คุณค่าในการพัฒนาความก้าวหน้าในสังคมได้อย่างดียิ่ง

ความก้าวร้าวจึงเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้นำ การที่บุคคลจะสามารถนำผู้อื่นได้ จะต้องมีความมีพลังอำนาจ มีคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งที่จะให้ผู้อื่นคล้อยตาม ลักษณะของความก้าวร้าว กล้าเผชิญต่อสภาพการณ์ต่าง ๆ กล้าแสดงออกถึงความคิดและการกระทำของตนเอง เมื่อเชื่อว่า สิ่งของตนกระทำถูกต้องเหมาะสมเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่มีอำนาจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้ ความก้าวร้าวที่สร้างสรรค์จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความเป็นผู้นำ

พลังอำนาจของสตรี (Woman Power) เป็นพลังอำนาจที่ทำให้สังคมดีขึ้น ไม่ได้เน้นที่ส่วนตัวนักการเมืองหญิงส่วนใหญ่จะพึงพอใจในการใช้พลังอำนาจนี้ ในการเอาชนะปัญหาต่าง ๆ ได้ดี คำว่าพลังอำนาจของสตรีนั้น เป็นแนวคิดที่น่าสนใจและน่านำมาใช้กับการเป็นผู้นำได้หลายสภาวะการณ์

ในเรื่องพลังอำนาจของสตรีนั้น ไดแอนน์ และคณะได้เขียนเกี่ยวกับพลังอำนาจของสตรีในทศวรรษ 1990 เกี่ยวกับความหมายและความสำคัญไว้ว่า คำว่าพลังอำนาจ (Power) นั้น จากพจนานุกรมภาษาอังกฤษซึ่ง ไดแอนน์ ไฟน์สไตน์ (Dianne Feinstein, 1992 : 36) ได้รวบรวมความหมายไว้ว่า คือ “ความสามารถที่จะทำหรือความสามารถที่จะดำเนินการ

บางสิ่งบางอย่าง, ความสามารถที่โดดเด่นในการทำงาน ความแข็งแกร่ง อำนาจ พละกำลัง ที่บุคคลสามารถที่จะควบคุมหรือสั่งการไปสู่อีกบุคคลอื่นได้”

พลังอำนาจ (Power) เป็นความสามารถที่จะใช้ทรัพยากร ใช้เงิน และใช้บุคคลอย่างมีประโยชน์ ดังนั้น คำว่า พลังอำนาจนั้น จะมีลักษณะเป็นกลางไม่เลวและไม่ดี ขึ้นอยู่กับการนำมาใช้ในแต่ละสถานการณ์

ในเรื่องพลังอำนาจของผู้หญิงนั้น ยังพบอีกว่าหญิงที่ประสบความสำเร็จในการทำงาน จะต้องมีความคุณสมบัติพิเศษ เช่น ความมั่นใจสูง มีพลังของความรู้สึกยังรู้ได้ ดังเช่น แอลเธีย ฮอนเนอร์ (Althea Horner) มักจะพูดว่า ฉันเอง ฉันทำได้ ฉันยินดีที่จะทำ (I Am, I Can, I Will) และเธอก็ทำได้ตามที่เธอพูดจริงๆ ตามที่เธอพูดได้ พฤติกรรมเหล่านี้พบว่าเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยที่เธอเป็นเด็กแล้ว

ลักษณะของความมีอำนาจในตนเองจึงเป็นสิ่งที่พัฒนาได้ตั้งแต่ในวัยเด็ก และเป็นประสบการณ์ที่สะสมในตัวบุคคล เกิดจากการที่บุคคลผู้นั้นสร้างให้กับตัวเอง โดยเริ่มจากความเชื่อมั่นในตนเองจนเกิดเป็นความกล้าที่จะแสดงให้ผู้อื่นรับรู้ได้ว่า ฉันเอง ฉันทำได้ และฉันยินดีที่จะทำ

บาบารา มิคุลสกี สมาชิกวุฒิสภา (in Dianne Feinstein, 1992 : 59) ได้ให้คำจำกัดความที่ดีของคำว่าความเป็นผู้นำว่า ความเป็นผู้นำก็คือการสร้าง “สภาวะทางจิตใจ” (a state of mind) ขึ้นในบุคคลอื่น ดังเช่นประธานาธิบดีเคนเนดี, เซอร์ซิล, มาร์ติน ลูเธอร์ คิง และ ฟลอเรนซ์ ไนติงเกล บุคคลสำคัญเหล่านี้ ได้สร้างความรู้สึกและภาพพจน์ในจิตใจของประชาชน บาบารา กล่าวว่า การใช้พลังอำนาจทั้งหญิงหรือชาย ไม่ได้ประกันถึงความเป็นผู้นำ และความสามารถในการปกครองผู้อื่นได้เลย ผู้ที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีความคิดของตนเอง ที่มั่นคงพอที่จะผลักดันให้คนอื่นเห็นคล้อยด้วย โดยที่ผู้นำไม่จำเป็นต้องมีความรอบรู้ในทุก ๆ เรื่อง เพียงแต่จะต้องมีความคิดความรู้ที่ชัด

เจนในเรื่องเฉพาะนั้น ๆ เชื่อมั่นในความคิดนั้น และนำความคิดนั้นไปใช้สำเร็จ เขาก็จะเป็นผู้นำได้โดยอัตโนมัติ

ลักษณะความเป็นผู้นำจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติหลายประการ ที่ได้กล่าวมาแล้วเป็นเพียงคุณสมบัติของผู้นำหญิง ที่ศึกษาและวิเคราะห์ในนักการเมืองหญิงที่มีชื่อเสียงของสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาของ สมาคมจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกา โดยมีความเชื่อว่านักการเมืองหญิงจะเป็นตัวแบบของลักษณะผู้นำได้ โดยสรุปองค์ประกอบของความเป็นผู้นำหญิงควรประกอบด้วย

1. ความสามารถประจำตัว ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้ จำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความรอบรู้ รู้กว้าง ไม่จำเป็นต้องรู้สึกซึ่งในทุกเรื่อง แต่ต้องมีความคิดที่กว้างไกลพอที่จะมองเห็นหนทางข้างหน้าสามารถที่จะนำความรู้และความคิดที่มีอยู่และได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

2. ความก้าวร้าวที่สร้างสรรค์ ผู้นำ จำเป็นต้องมีพลังอำนาจที่จะทำให้ผู้อื่นคล้อยตามได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ความก้าวร้าวที่สร้างสรรค์ มาจากสัญชาตญาณโดยธรรมชาติของมนุษย์ผสมผสานกับความคิดที่ฉลาดและแสดงออกอย่างเหมาะสมของบุคคล จะสามารถนำบุคคลและกลุ่มให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. พลังอำนาจของสตรี เป็นคุณสมบัติเฉพาะของสตรี ที่สามารถจะดำเนินการบางสิ่งบางอย่างด้วยความแข็งแกร่ง มีพลังกำลัง มีความสามารถที่จะควบคุมหรือสั่งการไปสู่บุคคลอื่นได้ ซึ่งจะต้องประกอบด้วย ความมั่นใจสูง มีพลังของความรู้สึกหยั่งรู้ มีความกล้าและมั่นใจที่จะนำสิ่งต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายได้อย่างมั่นคง

นอกจากองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้แล้ว ยังมีคุณลักษณะที่ช่วยสร้างความโดดเด่นและยิ่งใหญ่

ให้กับผู้นำให้คงความเป็นผู้นำในจิตใจของบุคคลทั่วไป ได้ตลอดกาลก็คือ การสร้างความรู้สึกและภาพพจน์ให้เกิดความรู้สึกและประทับใจในผู้นำที่โดดเด่น ด้วยคุณสมบัติหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่อยู่ในใจเราเสมอมา

การพัฒนาคุณลักษณะผู้นำหญิงในทศวรรษแห่งการเปลี่ยนแปลง

ไดแอนน์ ไลน์สไตน์ (Dianne Feistein, 1992 : 56) ได้กล่าวถึงความคิดของ แพท ไชกิ สมาชิกสภาหญิงแห่งรัฐฮาวาย ซึ่งกล่าวถึงพลังอำนาจของผู้หญิงในโลกของการเมืองเธอมีความเห็นว่า ผู้ชายมีอิทธิพลทางประสาทมากกว่าหญิง ในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างเพศชายและหญิง เธอไม่เคยคิดว่าหญิงจะได้รับความกระทบกระเทือนหรือรำคาญจากพลังอำนาจที่อยู่รอบตัวเธอ และในขณะเดียวกันเธอก็ไม่เคยคิดว่าหญิงจะทะเยอทะยานในตำแหน่งที่มีอำนาจเท่าชาย

ในยุคนี้อย่างนี้ ไดแอนน์ ไลน์สไตน์ (Dianne Feinstein, 1992 : 191) กล่าวว่าผู้หญิงในสังคมปัจจุบันจะเป็นผู้นำโดยธรรมชาติ โดยกระบวนการของสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งในทศวรรษหน้าจะมีลักษณะดังนี้

- 1) เครือข่ายที่ยืดหยุ่นจะแทนที่องค์กรที่เป็นขั้นตอน
- 2) ผู้ทำงานจะถูกใช้พลังอำนาจในการตัดสินใจ
- 3) การทำงานเป็นกลุ่ม จะแทนที่การสั่งการจากเบื้องบน
- 4) ความคิดในเรื่องโลก จะแทนที่ความคิดเรื่องชาติ
- 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และญาณหยั่งรู้ จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจ
6. ความรักและความเอาใจใส่ จะเป็นแรงจูงใจในการทำงานตามกฎหมาย

7. การสนับสนุนด้านจิตใจของผู้ร่วมงานจะแทนที่และสนับสนุนแรงจูงใจที่เป็นผลประโยชน์

ด้วยลักษณะดังกล่าว ในยุคปัจจุบันและอนาคต บทบาทของสตรีในการเป็นผู้นำจะมีมากขึ้นกว่าอดีต ทั้งผู้นำในระดับสูงตั้งแต่กษัตริย์หญิง ประธานาธิบดีหญิง นายกรัฐมนตรีหญิง แม้แต่ผู้นำในสถาบันการศึกษาทั้งระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เรามีอธิการบดี มีผู้อำนวยการสถาบัน มีคณบดี และมีหัวหน้าภาควิชาเป็นเพศหญิงหลายตำแหน่งเช่นกัน แม้จะมีรายงานการวิจัยและข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ผู้นำหญิงสนับสนุนว่า ประสิทธิภาพของผู้นำหญิงไม่ต่างจากผู้นำชายมากนัก อย่างไรก็ตาม ก็ยังมีข้อวิพากษ์อยู่ว่าเสมอถึงปัญหาหรือจุดอ่อนของสตรีในการเป็นผู้นำอยู่บ้าง

ไดแอนน์ ไลน์สไตน์ และคณะ (Dianne Feinstein, 1992 : 60) ได้กล่าวถึงการเป็นผู้นำที่อยู่ในสภาพแวดล้อมของเพศชาย โดยการประเมินสภาพปัญหาในผู้นำหญิงจากเพศชาย พบว่า ผู้นำหญิงจะมีปัญหา 4 ประการคือ

1) ความกล้าเสี่ยง (Take Risks) หญิงมักจะมีลักษณะเด่นที่ชอบความคงที่สม่ำเสมอ

2) ความบึกบึน (Be Tough) ผู้นำหญิงไม่ค่อยมีความอดทน

3) ความทะเยอทะยาน (Be Ambitions) ผู้นำหญิงมักจะไม่คาดหวังสูง

4) ความรับผิดชอบ (Take Responsibility) ผู้นำหญิงมักจะกระทำตามคำแนะนำของผู้อื่น

สภาพปัญหาของผู้นำหญิงที่ถูกวิพากษ์โดยเพศชายทั้ง 4 ประการนี้ เป็นจุดอ่อนที่นำไปสู่ความสนใจ โดยลักษณะของความเป็นเพศหญิงย่อมมีจุดอ่อนทั้ง 4 ด้านอยู่บ้าง เมื่อเพศหญิงต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำ จุดอ่อนเหล่านี้ย่อมปรากฏ จากข้อมูลที่ได้นำเสนอไปแล้วแสดงให้เห็นว่า บุคลิกภาพและคุณ

ลักษณะของผู้นำที่เกิดขึ้นในเพศหญิงมีหลายองค์ประกอบที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ผู้นำตั้งแต่ในวัยเด็ก หากได้จัดประสบการณ์ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณสมบัติของผู้นำดังกล่าว ย่อมจะลดจุดอ่อนของผู้นำหญิงได้เป็นอย่างดี ผู้เขียนขอเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะบางประการเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพดังนี้

1. การพัฒนาความไว้วางใจในตนเอง ความกล้า และการเสี่ยงอย่างฉลาด (Self-Trust, Courage and Smart Risk)

ความไว้วางใจในตนเอง (Self-trust) ตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน (1969) กล่าวว่า ความไว้วางใจในตนเอง เป็นผลมาจากการได้รับการเลี้ยงดูจากบิดามารดาด้วยความรักใคร่ที่อบอุ่น การดูแลเอาใจใส่สม่ำเสมอ ได้รับความมั่นคงปลอดภัย เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างอบอุ่น บิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูให้ความรัก เอาใจใส่อย่างสม่ำเสมอและจริงใจจะเกิดความรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย ไว้วางใจในบุคคลและ สิ่งแวดล้อม และนำไปสู่ความมั่นใจในตนเอง เมื่อบุคคลมีความมั่นใจในตนเอง ย่อมจะเกิดความกล้า เขาจะกล้าเผชิญต่อสิ่งต่างๆ ด้วยความมั่นใจ และมีปัญญา จากนั้นเขาจะพิจารณาเหตุการณ์อย่างฉลาดและสามารถตัดสินใจเสี่ยงต่อสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างฉลาด

แมรี แลนดิน (Mary Landrien in Dianne Feinstein, 1992 : 176) ได้กล่าวว่า เธอพัฒนาความกล้า (Courage) จากภาพลักษณ์ที่ดีของตนเอง ความมั่นใจในตนเอง ซึ่งได้จากการเลี้ยงดูของบิดามารดา เธอสามารถพัฒนาความไว้วางใจในตนเองจนเกิดเป็นความกล้าที่จะทำในสิ่งใหม่ได้

ในการพัฒนาความกล้า การเสี่ยงอย่างฉลาด ในบุคคล จะต้องเริ่มที่การพัฒนาความมั่นใจในตนเอง ซึ่งจะต้องอาศัยการจัดสภาพการณ์ให้บุคคลได้เกิดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และไว้วางใจในตนเอง

ก่อน จึงจะเกิดความกล้าตามมา และนำไปสู่ความกล้าเสี่ยงในที่สุด

2. การพัฒนาความบึกบึนอดทน (Be Tough)

การพัฒนาความบึกบึนอดทน ก็คือการพัฒนาความเพียรพยายามนั่นเอง ตามทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน (1969) กล่าวว่า บุคคลที่ได้มีประสบการณ์ในกระทำการต่าง ๆ ด้วยความเพียรพยายามและกระทำด้วยตนเองสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเมื่อวัยเด็ก ช่วงอายุ 6-11 ปี (ความเพียรพยายาม-ความรู้สึกต่ำต้อย, Industry VS Inferiority) เด็กที่ได้รับโอกาสและอิสระในการฝึกฝนกระทำการต่าง ๆ ด้วยตนเองจนประสบความสำเร็จ ได้รับกำลังใจและคำชมเชยเมื่อทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดสำเร็จ เด็กก็จะเกิดความรู้สึกพึงพอใจในความสำเร็จ เกิดความเพียรพยายามและอดทนที่จะฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุความสำเร็จยิ่ง ๆ ขึ้น เมื่อโตขึ้นเขาจะเป็นบุคคลที่มีความอดทนต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี

ในเรื่องของความบึกบึนอดทนนั้น ขึ้นอยู่กับโอกาสและการได้ฝึกฝน ผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานใด ๆ ได้มีการเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ย่อมมีพลังของความอดทนและบึกบึนสูง เช่นนักกีฬาที่ได้รับการฝึกสม่ำเสมอ จะมีความอดทนสูงกว่าบุคคลที่ไม่เคยรับการฝึกฝน

ดังนั้น วิธีการพัฒนาความบึกบึนอดทนที่ดีที่สุดก็คือ การที่บุคคลได้มีโอกาสฝึกฝนกระทำการกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและจริงจังเป็นประจำ ฝึกการทำงานด้วยความมุ่งมั่นจนเกิดความสำเร็จแม้จะพบอุปสรรคบ้าง เขาก็จะมีความอดทนไม่ย่อท้อและสามารถดำเนินภารกิจต่าง ๆ ต่อไปได้จนบรรลุเป้าหมายในที่สุด

3. การพัฒนาความทะเยอทะยาน (Be Ambitions)

จากการศึกษาพัฒนาการของผู้ประสบความสำเร็จ

สำเร็จในการเป็นผู้นำ จะเห็นได้ว่าการที่บุคคลจะก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำ หรือผู้บริหารในระดับสูงก็ตาม เขาจะต้องมีความรัก ความใฝ่ฝัน ความทะเยอทะยาน และความต้องการที่จะเป็น ดังที่ นาง มากาเรต แทตเชอร์ นายกรัฐมนตรีหญิงของอังกฤษ (ทวีป วรดิolk, 2533:35) กล่าวให้สัมภาษณ์ นักข่าวบีบีซี เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 1989 ตอนหนึ่งว่า เธอสมบูรณ์และพร้อมที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี เธอกล่าวว่า “ฉันยังสมบูรณ์พร้อม ฉันเป็นคนมีโชคมากทีเดียว ฉันรักงาน และยังอยากเป็นนายกรัฐมนตรีต่อไปอีกให้นานเท่าที่จะนานได้” นอกจากนี้ ความทะเยอทะยานของ มากาเรต แทตเชอร์ ในอันที่จะยกระดับฐานะของตนเองนั้น ได้มาจากการอบรมบ่มสอนตั้งแต่ในเยาว์วัยจากพ่อที่เป็นเจ้าของร้านค้า และมีความคิดทางการเมือง เธอเองก็ยึดมั่นในพรรคคอนเซอร์เวทีฟตั้งแต่ระหว่างศึกษาในมหาวิทยาลัย

การสร้างความคิดใฝ่ฝันทะเยอทะยานนี้ ตามทฤษฎีพัฒนาการของ อิริคสัน (Erikson, 1969) นั้นพบว่าเกิดขึ้นในช่วงของวัยรุ่น ซึ่งเป็นวัยของการแสวงหาบทบาทและเอกลักษณ์เฉพาะของตน การที่ได้พบเห็น บุคคลในอุดมการณ์ ที่มีผลงาน มีความสามารถ เป็นที่ประทับใจและศรัทธาจนเกิดเป็นความใฝ่ฝันและมุ่งมั่นที่จะเป็นเช่นนั้น หากความใฝ่ฝันของเขาได้รับการยอมรับ ได้รับการสนับสนุน เขาเกิดความมั่นใจและกำลังใจ และความทะเยอทะยานที่จะไปสู่ความสำเร็จนั้น

ผู้ที่มีความใฝ่ฝันจะเป็นผู้นำที่ดี จะต้องสร้างความรู้สึกลึกซึ้งอยากจะทำ อยากจะเป็น ในสิ่งที่ท้าทาย และสามารถก้าวไปสู่จุดนั้นได้ด้วยความมั่นใจและเพียรพยายาม

4. การพัฒนาความรับผิดชอบ (Take Responsibility)

การพัฒนาความรับผิดชอบโดยแท้จริง ก็น่าจะมาจากการพัฒนาความเข้าใจและยอมรับในบทบาท

ของคนนั่นเอง จากการศึกษาทางจิตวิทยาพบว่า หากบุคคลมีความเข้าใจและยอมรับในบทบาทของตน บุคคลนั้นก็มักจะเกิดความรับผิดชอบต่อบทบาทที่ตนยอมรับนั้นได้ดี

ฉะนั้นในการพัฒนาความรับผิดชอบ ควรสร้างสำนึกในบทบาทหน้าที่ของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นจนเขายอมรับได้ จากนั้นความรับผิดชอบย่อมตามมา แต่สิ่งสำคัญก็คือ การสร้างความรับผิดชอบต้องเกิดจากความรู้สึกของเขาเองที่จะรับผิดชอบ มิใช่เกิดจากการถูกบังคับ ความรับผิดชอบก็จะเกิดขึ้นในบุคคลนั้นอย่างมั่นคง

สรุป

ในปัจจุบันผู้นำที่ประสบความสำเร็จมีเพียงแค่ว่าจะเป็นเพศชายเท่านั้น แต่เพศหญิงก็สามารถเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีไม่แพ้ชาย จาก

ข้อมูลที่น่าเสนออย่างเป็นที่ประจักษ์ว่า ในด้านความรู้ความสามารถทั่วไป เพศหญิงและเพศชายไม่ได้มีความแตกต่างกันมากนัก แต่โดยธรรมชาติของลักษณะทางเพศบางอย่าง ซึ่งได้รับการพัฒนาจากการอบรมสั่งสอนและความเชื่อทางวัฒนธรรม ทำให้เพศหญิงมีบางจุดที่ดียิ่งกว่าเพศชาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาได้ เมื่อใช้หลักการทางทฤษฎีพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาและครอบครัว ได้มีข้อมูลยืนยันจากผู้นำหญิงที่มีชื่อเสียงทางการเมืองและประสบความสำเร็จในการเป็นผู้นำแล้วว่าเธอได้พัฒนาจุดอ่อนเหล่านี้จนทัดเทียมเพศชาย จากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาตั้งแต่วัยเด็ก ผู้เขียนคิดว่า ในยุคปัจจุบันและอนาคตสตรีมีสิทธิเท่าเทียมกับบุรุษในทุกด้าน สตรีย่อมมีศักยภาพที่จะก้าวไปสู่ความเป็นผู้นำได้อย่างสมบูรณ์เมื่อได้รับการสนับสนุนและพัฒนาอย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ทวีป วรดิolk. ชีวิตและงาน 30 ผู้นำสำคัญของโลก. กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา, 2533

วิจิตร ศรีสอาน. “อุดมการณ์ของมหาวิทยาลัย.” การศึกษาทางไกล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย สุโขทัย-ธรรมมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Bennis Warren. **On Becoming a Leader.** Great Britain : Hutchinson Business Books. 1989.

Rolman Lee G and Deal Terrence E. “Leading and Managing Effects of Context, Culture, and Gender,” **Educational Administration Quarterly.** The University Council for Educational Administration Vol 28, No. 3 (August 1992) 314-329.

De Fleur Lois. “Intellectual Leadership : A President’s Perspective,” **Educational Record.** Winter 1992.

Dianne Feinstein and Others. **Woman in Power The Secrets of Leadership** Boston : Houghton Mifflin Company. 1992.

Fisher. James L. and Tack Martha W. **Leaders on Leadership : The College Presidency.** San Francisco : Jossey-Bass Inc. Publishers, 1988.

Mailee Henry W. **Three Theories of Child Development.** New York : Harper & Row, Publishers. 1969.

Westmeyer Paul. **Principles of Governance and Administration in Higher Education.** Illinois : Charles C Thomas. 1990.